

tudi Etnološka bibliografija, izsek iz celotne Baševe bibliografije, ki jo je sestavila I. Žmavc-Baranova. Urednik je napisal predgovor in v Opombah več uredniških pojasnil, pripomb in dopolnitev. Knjigo, ki je izšla pri Slovenski matici v zbirki Razprave in eseji, je opremil Julijan Miklavčič.

Milan Natek

Med Bočem in Bohorjem. Šentjur pri Celju — Šmarje pri Jelšah 1984, 974 strani.

Med pokrajinskimi in krajevnimi zborniki, ki v zadnjem času čedalje bolj vznikajo v različnih predelih Slovenije, zasluži knjiga Med Bočem in Bohorjem tudi našo pozornost. Prve zamisli o pripravi in izdaji šentjursko-šmarskega zbornika, ki naj bi kar se dá v kompleksni podobi predstavil svet in ljudi med Bočem in Bohorjem, so vzkllile jeseni 1972, ob odkritju spominskega obeležja zaslužnemu kartografu B. Kocenu na Hotunju pri Ponikvi. Uredniški odbor, ki mu je do svoje smrti predsedoval M. Žagar, je knjigo načrtoval kot zbornik dosedanjega znanja in vedenja o omenjeni pokrajini in njenih ljudeh. Čeprav prvotna zamisel, da naj bodo naravne pa prebivalstvene, socialne, zgodovinske, gospodarske in druge značilnosti pokrajine napisane v enciklopedičnem slogu, ni bila povsem uresničena, pa vendarle zbornik, kakršen je s svojo pestro vsebinsko zasnovno, pomeni širok izbor pogledov na svet in ljudi med Bočem in Bohorjem. Med številnimi avtorji (85) je tudi osem geografov, ki so napisali dvanajst prispevkov.

Vsebina knjige je razdeljena na osem poglavij. V prvem, Svet in ljudje (str. 15—221), so orisane nekatere osnovne naravne in prebivalstvene poteze Voglajnsko-sotelske Slovenije, ki predstavlja izjemno mozaično podobo sožitja in prepletanja naravnih danosti s kulturno-zgodovinskimi in gospodarskimi dragocenostmi in značilnostmi. Tudi za ta svet smemo trditi, da je prvinska dediščina tisočletnega in še dlje v neraziskano preteklost segajočega življenja in dela številnih rodov. Tudi na tem koščku slovenske zemlje sta se človekovo delo in njegov eksistenčni boj, ki se kažeta v najrazličnejši izrabi naravnih danosti, nenehno prepletala s prvinami naravnega okolja in z njegovim preoblikovanjem.

Uvodni sestavek, Svet in ljudje, je napisal prof. dr. S. I l e š i č. V njem zaživijo glavne vrvine in sestavine okolja, njegova pokrajinska podoba in geografska členitev ozemlja. Nekatere naravnogeografske značilnosti šmarsko-šentjurskega predela prikazuje I. G a m s, o njegovi geološki zgradbi pa pišeta S. B u s e r in B. A n i č i č. O potresu na Kozjanskem 1974. leta piše A. S o r e, o gozdovih in njihovem pomenu M. D e č k o, M. Ž a g a r pa o prometno-geografskih razmerah. Prikazana je arheološka podoba ozemlja (S. C i g l e n e č k i) in še posebej Rifnika ter njegove okolice (L. B o l t a) pa kratka zgodovina trgov (J. C u r k). Orisana je nadalje preteklost pomembnejših dogodkov in krajev (J. I. i š k a); osvetljena je podoba Planine pred poldrugim stoletjem (N. K u r e t) in nekdanjega trga Šmarje pri Jelšah (V. R o m). O sejmih kot nekdanji specifični obliki trgovanja razpravlja A. S o r e. Na nekatere prebivalstvene značilnosti opozarjata A. S o r e in M. N a t e k, zdomce in njihovo problematiko pa prikazuje L. M a s t n a k. O razvojnih perspektivah poselitve piše V. K o k o l e, medtem ko arhitekt P. P l a n i n š e k razmišlja o novejših nedomiselnih in krajinsko škodljivih gradbenih posegih, ki so zajeli Kozjansko zlasti še po potresu 1974. leta.

Drugo poglavje prikazuje revolucionarno delavsko gibanje in narodnoosvobodilni boj, tretje pa je namenjeno osvetlitvi gospodarstva (str. 492—604). Orisane so glavne gospodarske veje, delovne organizacije in za njihov razvoj v preteklosti in sedanjosti zaslužni možje. O kmetijstvu, ki se je pričelo šele v zadnjih letih preusmerjati v tržne oblike, piše D. C i z e j, o nekaterih značilnostih nekdanje in današnje razvitosti vinogradništva pa B. B e l e c.

V naslednjih poglavjih so orisane nekdanje in današnje oblike in možnosti zdravstva in socialnega skrbstva (str. 605—653), šolstva (str. 654—721) in kulturno-prosvetnega dela (str. 722—835). Sledita še poglavji Preminulim ustvarjalcem zbornika v spomin (M. Ž a g a r, F. F i j a v ž in J. L i š k a), in Vidnejše osebnosti, kamor je vključenih 181 domačinov kot kulturnih, gospodarskih, znanstvenih in političnih delavcev. Večino podatkov za pomembnejše osebnosti je prispeval R. S a v n i k.

Zbornik Med Bočem in Bohorjem prinaša blizu 130 prispevkov s poljudnimi pregledi in osvetlitvami raznovrstne problematike z najrazličnejših področij. Knjiga pomeni zato tudi bogato in temeljno izhodišče za nove raziskave o svetu in ljudeh v Voglajnsko-sotelski Sloveniji.

Milan Natek

Prostorski vidiki posledic predvidenih in že izgrajenih energetskih objektov v SFRJ, Geographica Slovenica 15, Inštitut za geografijo Univerze E. Kardelja v Ljubljani, Ljubljana, 1984.

Zbornik prinaša osemnajst referatov in štiri diskusijske prispevke z obravnavano tematiko, ki so bili predstavljeni na jugoslovanskem posvetovanju. Tega je z zgornjim naslovom decembra 1984 organiziral omenjeni inštitut.

Vsebinsko so članki razvrščeni posebej v prispevke o prostorskih vplivih in posledicah hidroenergetskih objektov in posebej termoenergetskih.

V prvem sklopu je največ poudarka na izkoriščanju naravnih virov za pridobivanje električne energije, v prvi vrsti iz vodnih virov (možnostim energetske izrabe, lokacijskim odločitvam, oblikovno krajinski presoji, možnostim izkoriščanja akumulacijskih jezer itd.) in z njim povezanimi degradacijskimi posledicami v okolju, varovanju naravnih značilnosti voda, izgubi kmetijskih zemljišč itd. Članki prinašajo številne primere iz SR Črne gore, Hrvaške, Slovenije in Srbije.

Drugo vsebinsko področje prikazuje fizične in družbeno geografske posledice termoenergetskih objektov (onesnaženje vode in zraka, poškodovanosti vegetacije, dnevno migracijo delovne sile itd.) v Velenju, na Kosovu, v Ivangradu, Plevljah, Tikvešu itd. Diskusijski prispevki se nanašajo na prostorsko-geografske in ekološko-krajinsko-estetske vplive hidroenergetskih objektov, na ekonomsko vrednotenje izkoriščanja naravnih virov in na možne posledice gradnje termoelektrarne Plomin II.

V vsebinskem smislu predstavlja Geographica Slovenica 15 novost. V njej so poleg geografskih prvič zbrani tudi prispevki drugih strok: ekologije, arhitekture, energetike, ekonomije, strojništva. Njihov interdisciplinarni značaj pa se odraža, žal, le v različnih, med seboj ločeno prikazanih vidikih »vrednotenja« posegov v okolje. Pri tem tudi prispevki geografov niso izjema. Pri prikazovanju posledic izkoriščanja naravnih virov, torej pri proučevanju odnosa med družbo in naravo, ki je osnovna naloga geografije, ostaja večina geografskih prispevkov na vzročno posledičnih analizah. V geografiji bi bilo treba zato preseči analizo medsebojnega součinkovanja med posameznimi pokrajnotvornimi elementi in preiti k sintezi teh spoznanj. Kljub tej pomanjkljivosti skušajo nekateri geografski članki posege v okolje vendarle celovito vrednotiti, upoštevajoč pri tem tudi ekološke vidike, vidike varstva okolja in dolgoročno urejanje prostora.

Geographica Slovenica 15 predstavlja brez dvoma nazoren pregled dosedanjih proučevanj jugoslovanskih geografov in nekaterih drugih strokovnjakov o prostorskih vzrokih in posledicah hidro- in termoenergetskih objektov v Jugoslaviji. Zato je zbornik dobra osnova tudi za primerjanje in preverjanje teoretičnih in metodoloških izhodišč geografije na tem področju. Hkrati pa nudi tudi primerno vsebino za seznanjanje širše javnosti s to problematiko.

A. Černe